

Identifying the Challenges and Issues of Remarriage after Divorce in Iran: A Qualitative Systematic Review

Nader Ayadi¹ , Maryam Fatehizade^{2*} , Ozra Etemadi³

1. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email:

ayadinader23@gmail.com

2. Corresponding Author, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email: m.fatehizade@edu.ui.ac.ir

3. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email:

o.etemadi@edu.ui.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article History:

Received: 13 May 2023

Revised: 13 Jun 2023

Accepted: 17 Jul 2023

Online Published: 22 Jun 2024

Keywords:

Divorce, Qualitative meta-synthesis, Remarriage

ABSTRACT

The purpose of this research was to identify the challenges and issues of remarriage after divorce in Iran. Present study was a Meta-synthesis of qualitative research themes, after formulating the research question; the search process conducted based on the Thomas and Harden thematic synthesis method. This search was conducted based on Persian and English keywords from Persian language (Noormags, Magiran, IranDoc, Comprehensive portal of humanities and SID) and English language databases (Google scholar, Pub Med, Science Direct, Scopus, Research Gate) From January 20, 2023, to May 10, 2023. In this study, out of 32 qualitative studies related to the research topic conducted in Iran, finally, 12 completely related studies were included in the systematic review method. The process of inductive analysis of thematic synthesis based on Thomas and Harden's method was carried out. After analyzing the results of the research, two main themes and 9 categories were obtained. The first main theme under the title "Personal challenges" includes sub-themes such as; first marriage related challenges, psychological needs, individual challenges and financial challenges and the second main theme under the title of "interpersonal challenges" includes sub-themes such as; family challenges, second marriage challenges, challenges related to surrounding people, socio-cultural challenges and parenting conflicts. According to the identified challenges it can be concluded that during the process of forming and continuing remarried life, divorced people experience challenges and issues in the personal and interpersonal fields. Therefore, it is better to pay attention to these areas and challenges in premarital counseling for remarriage.

Cite this article: Ayadi, N., Fatehizade, M., & Etemadi, O. (202..). Identifying the Challenges and Issues of Remarriage after Divorce in Iran: A Qualitative Systematic Review *Journal of Applied Psychological Research*, (In press). doi: 10.22059/japr.2024.358746.644611

Publisher: University of Tehran Press

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2024.358746.644611>

Extended Abstract

Aim

Divorce is one of the consequences of an unsuccessful marriage that affects the physical and mental health of divorced people as well as everyone involved in the relationship (Jabri et al., 2021). The intense pain that usually follows a breakup can significantly affect a person's functioning. The post-divorce period can impose many immediate and long-term consequences on a person, among which we can mention the change in the divorced person's social networks, the disruption in his daily life, and the physical and psychological consequences of divorce (Asanjrani et al., 2016). If divorcees fail in the postdivorce adjustment process, they will experience many negative personal, family, social, and economic consequences (Amato & James, 2010). One of the ways that can contribute to psychological adjustment after divorce is the establishment of new intimate relationships or marriage (Ayadi et al., 2021). Remarriage can improve the mental health of divorcees and play an important role in reducing anxiety, depression and improving their social, physical and emotional performance (Li et al., 2023). Despite the benefits of remarriage, such as solving financial problems, especially for divorced women, improving the well-being of adults and children (Papernow, 2013), Living in a blended family caused by remarriage, creates some problems, especially in terms of roles and relationships, which make the lives of these families more complicated. Because of this increased complexity, some people feel overwhelmed and powerless and decide to end their new marriage (Saint-Jacques et al., 2011). Therefore, the second marriage requires as much care and attention as the first marriage and even more. So, This qualitative Meta-synthesis study was conducted to identify the challenges and issues of remarriage after divorce in Iranian society.

Methodology

This present study was a Meta-synthesis of qualitative research themes. After formulating the research question, this study conducted the search process based on the Thomas and Harden thematic synthesis method. This search was conducted based on Persian and English keywords from the Persian language (Noormags, Magiran, IranDoc, Comprehensive Portal of humanities and scientific information database) and English language (Google Scholar, PubMed, Science Direct, Scopus and ResearchGate) databases from January 20, 2023, to May 10, 2023. During this systematic review, a total of 32 Iranian qualitative studies related to the purpose of the study were identified, out of which 20 cases were excluded due to non-compliance with the research entry criteria in the title, abstract, methodology, and type of qualitative research. Finally, 12 studies were recognized as eligible and entered the research. The process of inductive analysis of thematic synthesis based on the Thomas and Harden method was carried out in three stages: free coding of the findings of primary studies, organization of free codes into descriptive themes, and finally, creation of analytical concepts. A 10-question checklist based on the Critical Assessment Skills Program (CASP) was used to check the quality and validity of the reviewed qualitative articles. In addition, this thematic synthesis research was prepared according to the guidelines for Enhancing transparency in reporting the synthesis of qualitative research Statements (ENTREQ).

Findings

After analyzing the results, 2 main themes and 9 categories were obtained. The first central theme under the title "Personal challenges" includes sub-themes such as; the challenges related to the first marriage, psychological needs, individual challenges, and financial challenges, and the second central theme under the title of "interpersonal challenges" includes sub-themes such as; there were family challenges, challenges of a second marriage, challenges related to surrounding people, socio-cultural challenges and parenting conflicts. One of the exciting side findings of this section was that the categories or challenges identified in the context of factors related to the environment and context were more compared to the classes and challenges identified related to the individual. This side finding, but at the same time very important, shows that remarriage is more than challenged by individual factors; contextual and environmental events and conditions negatively influence it.

Conclusion

The results of this study showed that despite the influence of both intrapersonal and interpersonal factors on the quality of remarriage after divorce, interpersonal factors include more concepts and challenges. According to some scholars, Remarried individuals attribute their life problems to factors outside the relationship, whereas first-married individuals attribute life problems to personal and interpersonal factors (Pasley et al., 1994). Among the interpersonal challenges of remarriage, the family of origin influences remarried life by shaping their expectations

about marriage ([Yekleh et al., 2017](#)). Also, According to gender and culture, each couple may have different experiences of remarriage challenges ([Anderson and Green, 2013](#)). In addition, in the family system of remarriage, there is a complex set of dynamics that creates problems between husband and wife, stepfather and children ([Martin-Uzzi et al., 2013](#)). Therefore, according to the challenges identified in this research, to prevent these challenges, it is better to provide individual and group training and interventions for this group in premarital counseling considering each of the identified categories.

Keywords: *Divorce, Qualitative Meta-synthesis, Remarriage*

Ethical Considerations

The present article is derived from the doctoral thesis of the first author at the University of Isfahan, which was approved by the Research Ethics Committee of the University of Isfahan with ID IR.UI.REC.1401.093. Also, this qualitative meta-synthesis with the code (CRD42023391820) has been registered and confirmed in the international registration system of systematic review studies.

Acknowledgments

The authors would like to express sincere gratitude to everyone who has contributed to the completion of this research paper.

Conflict of Interest

The author(s) declared no conflict of interest.

Financial Support

The authors have no relevant financial or non-financial interests to disclose.

In Press- Accepted Manuscript

شناسایی چالش‌ها و مسائل ازدواج مجدد پس از طلاق در ایران: یک بررسی سیستماتیک کیفی

نادر اعیادی^۱، مریم فاتحی زاده^{۲*}، عذرا اعتمادی^۳

۱- دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: avadinader23@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، استاد، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: m.fatehizade@edu.ui.ac.ir

۳. استاد، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: o.etemadi@edu.ui.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف از این پژوهش شناسایی چالش‌ها و مسائل ازدواج مجدد بعد از طلاق در ایران بود. مطالعه حاضر فراترکیبی از مضامین پژوهش‌های کیفی بود. بعد از طرح سوال پژوهش، فرآیند جستجو بر مبنای روش ترکیب مضمون توماس و هاردن انجام شد. این جستجو براساس کلیدواژگان فارسی و انگلیسی از پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی زبان (نورمگز، مگ ایران، ایرانداک، پرتال جامع علوم انسانی و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی) و انگلیسی زبان (گوگل اسکالر، پاب مد، ساینس دایرکت، اسکوپوس و ریسرچ گیت) از ۳۰ دی ماه ۱۴۰۱ تا ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ انجام شد. در این مطالعه از ۳۲ مطالعه کیفی مرتبط با موضوع پژوهش انجام شده در ایران، نهایتاً ۱۲ مورد کاملاً مرتبط، به روش مرور سیستماتیک به پژوهش راه یافتند. فرآیند تحلیل استقرایی ترکیب مضمون بر اساس روش توماس و هاردن انجام شد. پس از تحلیل نتایج ۲ مضمون اصلی و ۹ مقوله به دست آمد. مضمون اصلی اول تحت عنوان «چالش‌های فردی» شامل زیر مضامینی همچون؛ چالش‌های مرتبط با ازدواج اول، نیازهای روانشناختی، چالش‌های فردی و چالش‌های مالی بود و مضمون اصلی دوم تحت عنوان «چالش‌های بین فردی» شامل زیر مضامینی همچون؛ چالش‌های خانوادگی، چالش‌های ازدواج دوم، چالش‌های مربوط به افراد پیرامونی، چالش‌های فرهنگی-اجتماعی و تعارضات والدگری بود. با توجه به چالش‌های شناسایی شده می‌توان نتیجه گرفت که افراد مطلقه در طول فرآیند تشکیل و ادامه زندگی زناشویی مجدد چالش‌ها و مسائلی را هم در حوزه فردی و هم بین فردی تجربه می‌کنند. لذا، در مشاوره‌های پیش از ازدواج برای ازدواج مجدد بهتر است این حوزه‌ها و چالش‌ها مدنظر قرار گیرند.

نوع مقاله:

مروری

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۳

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۶

تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۴/۰۳

کلیدواژه‌ها:

ازدواج مجدد، طلاق، فراترکیب کیفی

استناد: اعیادی، ن، فاتحی زاده، م، و اعتماد، ع. (۱۴۰۰). شناسایی چالش‌ها و مسائل ازدواج مجدد پس از طلاق در ایران: یک بررسی سیستماتیک کیفی.

فصل نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، (پذیرفته شده در نوبت انتشار)، ۲۶-۱. doi: 10.22059/japr.2024.358746.644611

ناشر: انتشارات دانشگاه

© نویسندگان.

تهران

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2024.358746.644611>

۱. مقدمه

ازدواج شاد یک عامل کلیدی در ارتقای سلامت جسمی و روانی زوجین است. اما گاهی بی توجهی به ازدواج و به نیازهای آن می‌تواند منجر به ازدواج ناموفق شود و پیامدهای منفی مانند طلاق را در خانواده به دنبال داشته باشد (اعیادی و همکاران^۱، ۲۰۲۲). طلاق^۲ یکی از پیامدهای ازدواج ناموفق است که سلامت جسمانی و روانی افراد را به طریق مختلف تحت تأثیر قرار می‌دهد و بر اکثر جنبه‌های زندگی افراد درگیر در رابطه تأثیر می‌گذارد (جبری و همکاران^۳، ۲۰۲۱). درد و رنج شدیدی که معمولاً پس از جدایی به فرد وارد می‌شود، می‌تواند به طور قابل توجهی عملکردهای فردی او را تحت تأثیر قرار دهد. دوره پس از طلاق می‌تواند پیامدهای آنی و بلندمدت فراوانی را بر فرد تحمیل نماید که از این میان می‌توان به تغییر در شبکه‌های اجتماعی فرد مطلقه، ایجاد خلل در زندگی روزمره او و پیامدهای جسمی و روانی ناشی از طلاق اشاره نمود (آسنجرانی و همکاران، ۱۳۹۶). افراد مطلقه در صورت عدم موفقیت در فرایند سازگاری پس از طلاق، پیامدهای منفی شخصی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی بسیاری تجربه می‌کنند (آماتو و جیمز^۴، ۲۰۱۰). با این حال، یکی از عواملی که می‌تواند بر سازگاری روانی موفق پس از طلاق کمک کند، برقراری روابط صمیمانه جدید یا ازدواج مجدد است (اعیادی و همکاران، ۲۰۲۱).

ازدواج مجدد^۵ به معنای پایان یک زندگی مشترک و آغاز زندگی مشترک دیگر نیست، بلکه بیشتر به منزله ترسیم دوباره مرزهای خانوادگی است (برناردز^۶، ۱۹۹۷؛ نقل از قوی پنجه، ۱۳۹۶). طی دهه‌های اخیر تمایل افراد مطلقه به ازدواج مجدد در حال افزایش است. به طوری که طبق نتایج برخی از پژوهش‌ها مشخص شده است که تقریباً دو سوم زنان مطلقه و سه چهارم مردان مطلقه بعد از اتمام ازدواج اولشان، درصدد ازدواج مجدد برمی‌آیند (دوپویس^۷، ۲۰۰۷). آمارهای رسمی موجود در این زمینه نشان می‌دهد که در سالهای اخیر به موازات افزایش امید به زندگی در کنار افزایش نرخ طلاق، در ایران نیز تمایل به ازدواج مجدد افزایش یافته است. با این حال، باید به این نکته اشاره کرد که میزان تقاضا برای ازدواج مجدد در میان مردان و زنان مطلقه متفاوت است. به طوری که ازدواج‌های مجدد زنان مطلقه ایرانی نسبت به زنان غربی ۲۵ درصد کمتر بوده و بالعکس نسبت ازدواج‌های مجدد مردان مطلقه ایرانی به مردان مشابه غربی ۶ درصد بیشتر شده است (ناصری و یزدخواستی، ۱۳۹۸).

ازدواج مجدد یکی از راه‌های تعدیل گر آسیب‌های اجتماعی و روانی در افرادی است که بنا بر دلایلی همچون مرگ یا طلاق، همسر خود را از دست داده‌اند. ازدواج مجدد می‌تواند سبب ارتقاء سلامت روان این افراد شود و نقش مهمی در کاهش اضطراب، افسردگی و بهبود عملکرد اجتماعی، جسمانی و عاطفی آنها ایفاء نماید (لی و همکاران^۸، ۲۰۲۳). در کنار مزایای ازدواج مجدد همچون حل مشکل مالی به ویژه برای زنان مطلقه، بهبود وضعیت بهزیستی بزرگسالان و کودکان (پیرناو^۹، ۲۰۱۳)، زنان و مردانی که ازدواج مجدد می‌کنند، متأثر از احساس ارزشمندی پایین، ترس و اجتناب از تعارض و فقدان مهارت‌های ایجاد صمیمیت، معمولاً در رابطه خویش تنش بسیار بیشتری را در قیاس با سایر زوجین تجربه می‌کنند (براملت و موشر^{۱۰}، ۲۰۰۲). ناتوانی در حل تعارض و ناکامی در ازدواج اول، سبب می‌شود که زوجین در ازدواج‌های بعدی اطمینان چندانی به توانمندی خود در مدیریت رابطه نداشته باشند و با بروز کوچکترین تعارضی، تنش بسیار زیادی از خود نشان دهند (راسل^{۱۱}، ۲۰۱۹). زندگی در خانواده‌های ناتنی مشکلات خاصی را

1. Ayadi et al.
2. Divorce
3. Jaberi et al.
4. Amato & James
5. Remarriage
6. Bernardes
7. Dupuis
8. Li et al.
9. Papernow
10. Bramlett & Mosher
11. Russell

به خصوص از نظر نقش‌ها و روابط ایجاد می‌کند که زندگی این خانواده‌ها را پیچیده‌تر می‌کند. به دلیل این پیچیدگی بیشتر، برخی از بزرگسالان احساس غرق شدن و ناتوانی می‌کنند و تصمیم می‌گیرند به رابطه پایان دهند (سنت‌ژاک و همکاران^۱، ۲۰۱۱). افرادی که ازدواج مجدد می‌کنند به دلیل تنش‌ها و پریشانی‌هایی که در ازدواج اول خود تجربه کرده‌اند، از وضعیت روانشناختی ناپایداری برخوردارند که ازدواج دوم آنها را خصوصاً در سالهای اولیه این ازدواج دچار خطر می‌سازد. یکی از مواردی که سبب می‌شود ازدواج مجدد از همان ابتدا در معرض خطر قرار گیرد این است که معمولاً افراد مطلقه انتظار دارند که در ازدواج مجدد روابط زناشویی بهتری نسبت به قبل پیدا کنند. این در حالی است که هنوز حقایق در مورد مزایا و معایب ازدواج مجدد برای بزرگسالان نامشخص است (ویدیاستوتی^۲، ۲۰۲۱). در همین راستا، بررسی آمارهای موجود نشان می‌دهد که ۵۰ درصد از ازدواج‌های اول و ۶۰ درصد از ازدواج‌های دوم به طلاق ختم می‌شود (میرکی و همکاران^۳، ۲۰۱۳). بنابراین، ازدواج دوم نه تنها به اندازه‌ی ازدواج اول حتی بیشتر از آن نیازمند مراقبت و توجه است.

با این حال، اگرچه تحقیق در مورد ازدواج مجدد و خانواده‌های ناتنی در برخی کشورها همچون ایالات متحده سابقه طولانی دارد، در آسیا یک تلاش عمدتاً جدید است. به طوری که مرور ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد که فقط تعداد کمی از مطالعات در مورد ازدواج مجدد و خانواده‌های ناتنی در تعداد نسبتاً محدودی از جوامع آسیایی انجام شده است. یکی از دلایل کمیاب بودن مطالعات مرتبط در کشورهای آسیایی مربوط به عوامل فرهنگی و اجتماعی است. در شرایط اجتماعی و فرهنگی که طلاق و ازدواج مجدد به عنوان رویدادهای منفی زندگی تلقی می‌شوند که تنها تعداد کمی از مردم واقعاً آن را تجربه می‌کنند، بعید است که علاقه اجتماعی و مطالعاتی را به خود جلب کنند (نوزاوا^۴، ۲۰۱۵). خانواده ناتنی متشکل از ازدواج مجدد تا مدت‌ها به دلیل عدم کسب حمایت اجتماعی کافی، نام و هویت اجتماعی مشخصی نداشتند، به طوری که تحت عنوان «نهاد ناقص» شناخته می‌شدند. با این حال، افزایش تعداد طلاق و ازدواج مجدد همراه با افزایش دسترسی به رسانه‌های مختلف، به ویژه در دهه‌های گذشته، منجر به این شده است که خانواده‌های ناتنی از موقعیت اجتماعی مشخص‌تری برخوردار شوند (نوزاوا، ۲۰۱۵).

همچون زوج‌هایی که وارد ازدواج اول می‌شوند، بسیاری از زوج‌هایی که وارد ازدواج مجدد می‌شوند به دنبال راهنمایی برای تقویت روابط خود و محافظت از ازدواج آتی خود در برابر مشکلات هستند. این زوج‌ها ممکن است به کتاب‌ها، دوستان، رهبران مذهبی و/یا متخصصان خانواده مراجعه کنند تا به آنها در آماده‌سازی برای ازدواج موفق و رضایت‌بخش کمک کنند (هیگنز^۵، ۲۰۰۷). این گروه در صورتی که ضعف‌ها و بدکارکردی‌هایشان طی فرآیندهای آموزشی و درمانی رفع نگردد و دوباره تصمیم به ازدواج مجدد بگیرند، قطعاً تنش‌های زناشویی زیادی را ادراک کرده و نمی‌توانند پیوندی با کیفیت با یکدیگر برقرار کنند (لی و همکاران^۶، ۲۰۱۸). علی‌رغم این واقعیت که خطر جدایی و شکست در ازدواج مجدد بیشتر است - در کنار پیامدهای منفی که چنین شکستی به همراه دارد - تحقیقات کمی در مورد این موضوع در کشورهای آسیایی و به ویژه در ایران انجام شده است. بنابراین، برای درک بهتر عواملی که به ناپایداری این ازدواج‌ها می‌انجامد، این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال انجام شد که رایج‌ترین مشکلات و چالش‌های ازدواج مجدد بعد از طلاق در جامعه ایرانی براساس پژوهش‌های کیفی انجام شده شامل چه مواردی است؟

یکی از نظریه‌های مناسب برای بیان پیچیدگی‌های ازدواج مجدد، نظریه بین نسلی بوئن^۷ (۱۹۶۶) است. مطابق با این دیدگاه، بسیاری از زوج‌هایی که دوباره ازدواج کرده‌اند، مسائل هیجانی را از ازدواج قبلی همراه خود دارند. یکی از این مسائل هیجانی ممکن

1. Saint-Jacques et al.
2. Widiastuti
3. Mirecki et al.
4. Nozawa
5. Higgins
6. Li et al.
7. Bowen

است حول محور اعتماد بچرخد. در ابتدای ازدواج اول، هر یک از زوجین این اعتماد را پیدا کرده بودند که ازدواجشان موفق خواهد بود و شریک زندگی آنها سخت تلاش خواهد کرد تا رابطه را حفظ کند. متأسفانه وقتی که ازدواج به طلاق ختم می‌شود، این اعتماد از بین می‌رود. پس از آن زوج‌هایی که دوباره ازدواج می‌کنند باید اعتماد خود را بازسازی کنند، اما ممکن است این کار را با احتیاط بیشتری انجام دهند. این بازسازی اعتماد همچنین باعث ایجاد اضطراب مزمن می‌شود. زوج‌های ازدواج مجدد کرده ممکن است با اضطراب مزمن (ترس از آنچه ممکن است باشد) مواجه شوند. آنها ممکن است نگران این باشند که ازدواج دوم آنها ممکن است همان مسیر ازدواج اول را طی کند. یا نگران این باشند که انتظارات همسر جدید خود را برآورده نکنند یا با همسر سابق مقایسه شوند. بدون اعتماد خوب شکل گرفته، این اضطراب مزمن می‌تواند بر روابط زناشویی فشار وارد کند. اضطراب مزمن ممکن است در زوج‌های تازه ازدواج مجدد کرده قابل توجه باشد، زیرا زمان نقش مهمی در ایجاد اعتماد دارد. علاوه بر این، اضطراب مزمن ممکن است بیشتر از طریق تعارض یا اختلاف نظر ایجاد شود. تضاد یا اختلاف عقاید در ازدواج‌های شاد غیرعادی نیست، اما زوج‌هایی که ازدواج مجدد کرده‌اند ممکن است بیش از حد نسبت به تعارض یا اختلاف نظر حساس باشند. ماس و ماس (۱۹۸۰؛ نقل از فیبر، ۲۰۰۴) بیان می‌کند که از آنجایی که حل تعارض بدون شک در ازدواج قبلی آنها مشکل‌ساز بوده است، هر گونه اختلاف نظر یا مشکل در تصمیم‌گیری در رابطه کنونی آنها ممکن است باعث ایجاد اضطراب در مورد خطر ازدواج ناموفق دیگر شود. اضطراب مزمن ممکن است ازدواج مجدد را تضعیف کند، زیرا زمانی که افراد با اضطراب مواجه می‌شوند، اغلب در تفکر واضح، رفتار متفاوت و حل مسئله به مشکل می‌خورند (فیبر، ۲۰۰۴).

یکی دیگر از مفاهیم بوئنی قابل کاربرست در ازدواج مجدد، تمایز یافتگی است. براساس این دیدگاه افرادی که از سطح پائینی از تمایز یافتگی برخوردارند، نمی‌توانند بین رفتار همسر فعلی با همسر سابق تمایز قائل شوند. بنابراین، ممکن است الگوی رفتاری و واکنش هیجانی متناسب با ازدواج قبلی را در ارتباط با همسر فعلی تکرار کنند که این عامل با افزایش میزان اضطراب مزمن در ازدواج مجدد می‌تواند سبب بروز پریشانی در روابط این زوجین شود. در چنین حالتی، ممکن است زوجین جدید برای کاهش اضطراب مزمن ادراک شده به مثلث‌سازی روی بیاورند که از جمله اهداف قابل دسترس برای مثلث‌سازی در ازدواج مجدد فرزندان و همسر سابق هستند که در هر دو حالت خطر انحلال ازدواج جدید افزایش می‌یابد (فیبر، ۲۰۰۴).

۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر یک بررسی سیستماتیک از مطالعات کیفی است که با استفاده از روش ترکیب مضمون^۳ توماس و هاردن^۴ (۲۰۰۸) انجام شد.

۲-۱. داده‌ها و استراتژی جست‌وجو

جامعه هدف این پژوهش، تمامی تحقیقات کیفی انجام شده در ایران به زبان فارسی و انگلیسی در بازه زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۳) بود. برای شناسایی مطالعات مرتبط در اولین گام، از کلیدواژه‌های ازدواج دوم، ازدواج مجدد، ازدواج مجدد بعد از طلاق، کیفیت ازدواج مجدد بعد از طلاق، چالش‌های ازدواج مجدد، مشکلات ازدواج پس از طلاق، مزایا و معایب ازدواج مجدد و تجارب زیسته افراد با ازدواج مجدد پس از طلاق استفاده شد. برای این منظور پژوهش‌های فارسی در پایگاه‌های « نورمگز، مگ ایران، ایرانداک، پرتال جامع علوم انسانی و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی » و مقالات ایرانی منتشر شده به زبان انگلیسی در

1. Moss & Moss
2. Faber
3. Thematic Synthesis
4. Thomas & Harden

پایگاه‌های «گوگل اسکالر^۱، پاب‌مد^۲، ساینس دایرکت^۳، اسکوپوس^۴ و ریسرچ گیت^۵» جست‌وجو شدند. در این پژوهش بازه زمانی جست‌وجو از ۱۴۰۱/۱۰/۳۰ شروع شد و آخرین به‌روزرسانی الکترونیکی در تاریخ ۱۴۰۳/۰۲/۱۰ (از ۲۰ ژانویه تا ۳۰ آوریل ۲۰۲۳) انجام شد.

۲-۲. معیارهای ورود و خروج در پژوهش

معیارهای ورود به این پژوهش عبارت بودند از: مرتبط بودن عناوین و چکیده‌ها، دسترسی به متن کامل پژوهش‌ها، پژوهش‌های انجام شده با روش کیفی، تجربه ازدواج مجدد بعد از طلاق در مشارکت‌کنندگان پژوهش‌ها، قرار گرفتن در بازه زمانی ۲۰۰۱-۲۰۲۳، استفاده از روش نمونه‌گیری و تحلیل داده‌های مناسب در مطالعات بررسی شده و انجام این مطالعات در ایران. در مقابل، از جمله مهم‌ترین معیارهای خروج از پژوهش عبارت بودند از: عدم مرتبط بودن مقالات شناسایی شده از نظر عنوان، هدف و روش‌شناسی، عدم دسترسی به متن کامل پژوهش‌ها و پژوهش‌های انجام شده در خارج از بازه زمانی در نظر گرفته شده برای این پژوهش.

۲-۳. ویژگی مطالعات

۱۲ مطالعه کیفی در این بررسی مروری گنجانده شد که سال‌های انتشار این مطالعات از سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۳) در نظر گرفته شده بود. همه این پژوهش‌ها با استفاده از روش پژوهش کیفی و با استفاده از مصاحبه (ساختارمند، نیمه ساختار و بدون ساختار) در کشور ایران انجام شده بودند. شرکت‌کنندگان این پژوهش‌ها افراد با ازدواج مجدد بعد از طلاق به تعداد ۲۴۶ بودند که از هر دو جنسیت مرد و زن تشکیل شده بودند. سایر اطلاعات تکمیلی در مورد این مطالعات در جدول ۱ به طور مفصل بیان شده است.

۲-۴. انتخاب و استخراج داده‌ها

برای استخراج داده‌ها، در گام اول با در نظر گرفتن سوال اصلی پژوهش، مقالات مرتبط با کلید واژگان مورد نظر، شناسایی و ثبت شدند تا توسط نویسندگان به صورت مستقل بررسی شوند. سپس با در نظر گرفتن معیارهای ورود پژوهش، متن کامل مطالعات برای واجد شرایط بودن مورد بررسی قرار گرفت. در طول این بررسی سیستماتیک، در مجموع تعداد ۳۲ پژوهش مرتبط با هدف پژوهش شناسایی شد که از میان آنها، ۲۰ مورد به دلیل عدم رعایت معیارهای ورود پژوهش در قسمتهای عنوان، چکیده، روش شناسی و نوع پژوهش کیفی انجام شده حذف شدند و در نهایت ۱۲ مطالعه واجد شرایط شناخته شدند و به پژوهش راه یافتند (شکل ۱).

۲-۵. ارزیابی کیفی

به منظور بررسی کیفیت و اعتبار مقالات کیفی مورد بررسی از چک لیستی ۱۰ سوالی مبتنی بر برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی^۶ (CASP) استفاده شد. علاوه بر این، این پژوهش فراترکیب با توجه به دستورالعمل افزایش شفافیت در گزارش ترکیب تحقیقات

1. Google scholar
2. Pub Med
3. Science Direct
4. Scopus
5. Research Gate
6. Critical Appraisal Skills Program

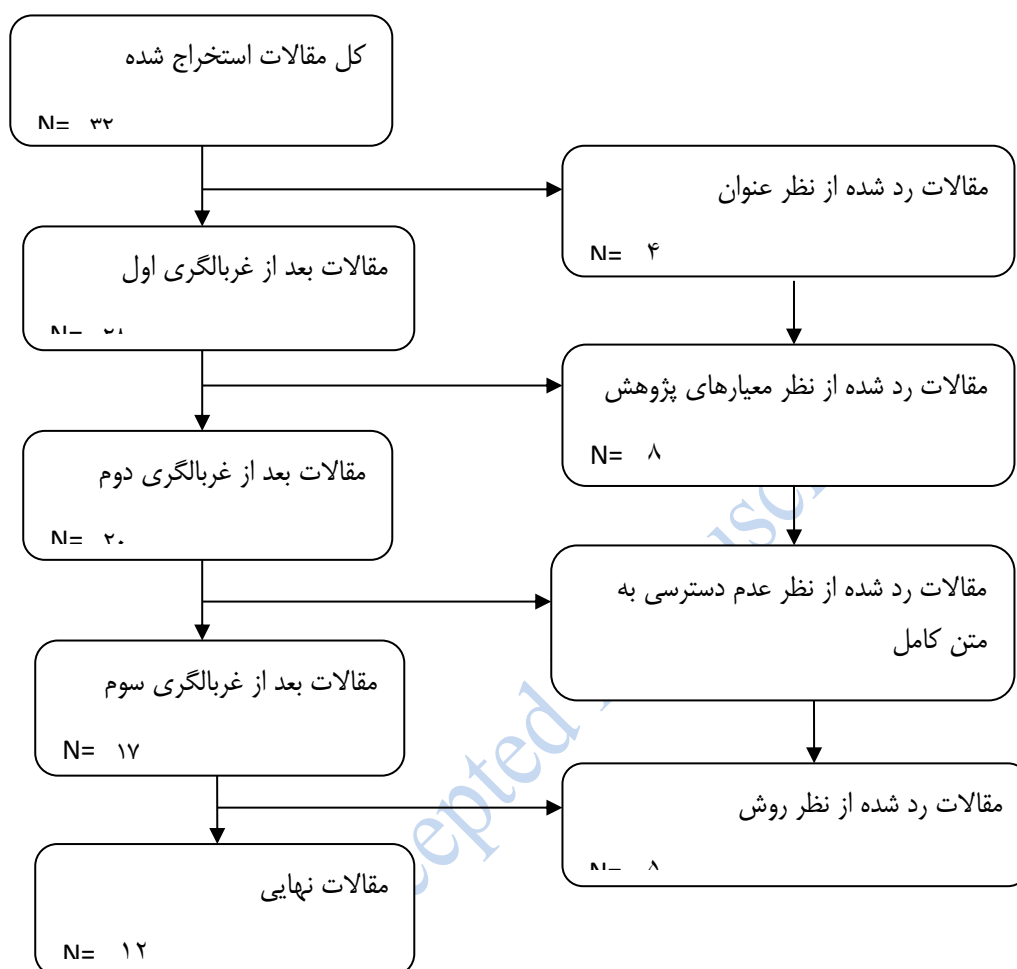
کیفی^۱ (ENTREQ) ارائه شده توسط [تانگ و همکاران^۲ \(۲۰۱۲\)](#) تهیه شد. بیانیه ENTREQ شامل ۲۱ مورد است که مواردی همچون هدف، روش‌شناسی، رویکردهای جستجو، معیارهای ورود، ارزیابی، ترکیب یافته‌ها و غیره را شامل می‌شود. هدف از این دستورالعمل کمک به محققان در گزارش درست مراحل مربوط به ترکیب مطالعات کیفی همچون جستجو و انتخاب تحقیقات کیفی، ارزیابی کیفیت، و روش‌های ترکیب یافته‌های کیفی است ([تانگ و همکاران، ۲۰۱۲](#)).

۲-۶. ترکیب داده‌ها

برای تحلیل داده‌ها روش استقرایی ترکیب مضمون^۳ توماس و هاردن به کار گرفته شد. این چارچوب شامل سه مرحله است: کدگذاری آزاد یافته‌های مطالعات اولیه، سازماندهی کدهای آزاد به مضامین توصیفی و ایجاد موضوعات تحلیلی و کلی‌تر با استفاده از مضامین توصیفی ([توماس و هاردن، ۲۰۰۸](#)). برای این منظور، نویسندگان مستقلاً به خواندن و کدگذاری خط به خط نتایج پژوهش‌ها پرداختند؛ به این صورت که عبارت‌ها و مفاهیم کلیدی در جملات شناسایی و یادداشت شدند. سپس چندین جلسه مشترک به بازخوانی مجدد کدها برای نزدیک کردن ذهن نویسندگان به برداشت مشترک از متون اختصاص یافت. سپس با سازماندهی و فرمول‌بندی مضامین توصیف‌شده، دسته‌های کلی‌تری را بر اساس شباهت‌های کدهای استخراج‌شده ایجاد کردند که این کار چندین بار تکرار شد.

---

1. Enhancing transparency in reporting the synthesis of qualitative research Statement
2. Tong
3. thematic synthesis

شکل ۱: دیاگرام مراحل انتخاب و غربالگری مقالات

۱. یافته‌ها

۳-۱. ویژگی مطالعات

۱۲ مطالعه کیفی در این بررسی مروری گنجانده شد که سال‌های انتشار این مطالعات از سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۳) در نظر گرفته شده بود. در مجموع ۲۴۶ فرد با ازدواج مجدد پس از طلاق در این مطالعات شرکت کرده بودند که از هر دو جنسیت مرد و زن بودند. همه ی مطالعات انتخاب شده در شهرهای مختلف کشور ایران انجام شده بودند (جدول ۱).

۳-۲. نتایج جست‌وجوی مطالعات انجام شد

جدول ۱: خلاصه مطالعات ورودی

ردیف	نویسندگان	سال	عنوان	ابزار- نوع پژوهش	شرکت کنندگان	خلاصه نتایج
۱	یزدانی	۱۳۹۹	واکاوی تجارب و ساخت ابزار کیفیت زندگی خانواده‌های تشکیل شده پس از طلاق	مصاحبه- تحلیل محتوای کیفی	۱۷ نفر (۸ زن و ۹ مرد) با تجربه ازدواج مجدد پس از طلاق	کیفیت زندگی در ازدواج مجدد پس از طلاق متأثر از چهار درون مایه تحولات درون فردی، روابط با دیگران، عوامل زمینه‌ای و عوامل تاریخچه‌ای است. در واقع، کیفیت زندگی در دگرپیوند علاوه بر روابط بین فردی با همسر، خانواده و اطرافیان، تابعی از محیط زندگی زوجین شامل نگاه‌های عمومی و انگه‌های اجتماعی رایج نیز هست.
۲	قوی پنجه	۱۳۹۶	تجربه ازدواج مجدد در میان زنان مطلقه شهر شیراز	مصاحبه نیمه ساختارمند- گردند تئوری	۱۹ نفر (زن)	مقوله هسته مفهوم انتخاب پیچیده بود. عوامل زمینه‌ساز، درهم شکستگی روابط اجتماعی و باورهای عرفی بود. و مشکلات اقتصادی و عدم حمایت، شرایط علی تأثیرگذار بر این زمینه تشخیص داده شدند. پیامدهای حاصل از انتخاب پیچیده زنان مطلقه در ازدواج مجدد، پشیمانی از طلاق اول، پشیمانی از ازدواج مجدد و بهبود کیفیت زندگی است.
۳	رمضانی	۱۳۹۵	شناسایی عوامل موثر بر کیفیت زناشویی در ازدواج مجدد، پس از طلاق: یک مطالعه کیفی	مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته-تحلیل محتوای کیفی	۱۰ (۶ زن و ۴ مرد)	عوامل موثر بر کیفیت زناشویی افراد در ازدواج مجدد عبارت بودند از: خانواده، احساس شکست و تلاش برای جبران، وضعیت اقتصادی و جایگاه اجتماعی، به کارگیری قواعد زندگی زناشویی (ارتقای مهارتها) و تأثیر زندگی زناشویی قبلی بر زندگی زناشویی فعلی.
۴	کاظمی سهلوانی و همکاران	۱۴۰۰	کارکرد زدایی ناشی از فشار نقش: واکاوی چالشهای ارتباطی مردان والد ناتنی با فرزند ناتنی	مصاحبه عمیق- گردند	۱۵ نفر از مردان با تجربه ازدواج مجدد پس از طلاق	کارکردزدایی ناشی از فشار نقش به عنوان مقوله هسته‌ای، عملکرد خانوادگی خانواده ناتنی را مسئله مند می کند. در مردان مشارکت کننده به دلیل طیفی از شرایط فردی، بسترهای کارکردزدایی درون / برون خانوادگی و فراگردهای فرهنگی- اجتماعی هنجارها، فشار نقش سنگینی را احساس کرده بودند که رضایتمندی آنان از زندگی در این نوع خانواده‌ها را چالش برانگیز می کند.
۵	یکله و همکاران	۱۳۹۷	مطالعه کیفیت ازدواج مجدد پس از طلاق	مصاحبه نیمه ساختار-گردند	۲۰ زوج با ازدواج مجدد	ناهمخوانی اولویت‌ها به‌عنوان مقوله محوری، تعیین کننده کیفیت ازدواج مجدد بود. شدت این ناهمخوانی تحت تأثیر عوامل فردی (نگرش و انتظارات، ناامنی عاطفی، میزان آمادگی برای ازدواج مجدد و اعتیاد) عوامل بافتی (عوامل اقتصادی اجتماعی و فرهنگی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی) و عوامل مداخله‌گر مربوط به ازدواج قبلی (همسر سابق، فرزندان ناتنی و طول مدت ازدواج قبلی) قرار داشت، و راهبردهای به کارگرفته شده در مقابله با تعارض ناشی از ناهمخوانی اولویت‌ها، میزان رضایت و کیفیت ازدواج مجدد را تعیین می کند.

ردیف	نویسندگان	سال	عنوان	ابزار- نوع پژوهش	شرکت کنندگان	خلاصه نتایج
۶	محمدی و محمدی	۱۳۹۸	چالش‌های ازدواج مجدد زنان با حضور فرزند: پژوهشی کیفی	مصاحبه نیمه ساختار-پدیدار	۱۴ زن با تجربه ازدواج مجدد	یافته‌ها نشانگر ۴ مضمون اصلی و ۱۰ مقوله فرعی بود. ۱- ادراک مشکلات حضور فرزند (با درون مایه‌های فرعی: مشکلات رفتاری و سازگاری فرزندان، حضور فرزند به عنوان مانع، پذیرفتن یا نپذیرفتن ازدواج مجدد از جانب فرزند)، ۲- حضور بعد اقتصادی و مالی (با درونمایه‌های فرعی: اهمیت بعد اقتصادی و لزوم مدیریت مالی)، ۳- حضور ابعاد اجتماعی و فرهنگی (با درونمایه‌های فرعی: باورهای کارآمد و ناکارآمد اجتماعی و فرهنگی، دخالت اطرافیان، تسهیل‌گری یا بازداری اجتماعی) و ۴- ملزومات ازدواج مجدد (با درونمایه‌های فرعی: همبسته‌های تسهیل‌کننده و اهمیت رفتارهای مناسب و درک همسر).
۷	ثمری صفا و همکاران	۱۴۰۲	چالشها و مشکلات زوجین در ازدواج مجدد و راهبردهای مقابله‌ای زوجین موفق؛ یک پژوهش کیفی	مصاحبه نیمه ساختار-پدیدارشناسی	۲۱ زوج دارای ازدواج مجدد	نتایج تحلیل منجر به شناسایی ۲ مضمون اصلی ۱- چالش‌های ازدواج مجدد در زمان انتخاب همسر (با مقوله‌های فرعی همچون: تردید در تصمیم‌گیری برای ازدواج مجدد، عدم آشنایی اصولی، قضاوت و نگرش جامعه نسبت به ازدواج مجدد، دخالت و برخورد منفی دیگران، تاثیر فرزند و عدم حمایت خانوادگی) جدید و ۲- و چالش‌های ازدواج مجدد در زمان زندگی زوجی جدید (با مقوله‌های فرعی همچون: مشکلات روانی ناشی از ازدواج قبلی، تعارض والد-فرزندی، اختلافات فرزندان ناتنی، عدم همراهی خانواده در زندگی جدید، انتظار جبران گذشته در زندگی جدید و تاثیر فرزند در روابط زوجی جدید) شد.
۸	یزدانی و همکاران	۲۰۲۱	شکل‌دهی مجدد روابط در طول فرآیند ازدواج مجدد پس از طلاق. مطالعه کیفی در ایران	مصاحبه نیمه ساختار-تحلیل محتوا	۱۷ زن و مرد با ازدواج مجدد	مضامین مرتبط با پیچیدگی‌های ارتباطی در ازدواج مجدد عبارت‌انداز: (رابطه با همسر، شکل دهی مجدد رابطه با خانواده اصلی و خانواده همسر، رابطه با فرزندان و تأثیر بر تربیت فرزندان تنی و ناتنی و رابطه با اطرافیان). تداوم تاثیر ازدواج قبلی ناموفق بر زندگی جدید، تاثیر مسائل مرتبط با زمینه همچون دین و فرهنگ، روابط متفاوت، همسران متفاوت، از یافته‌های جانبی این مطالعه بود.
۹	موسوی و همکاران	۲۰۱۹	پویایی‌های جنسی زنان ایرانی با ازدواج مجدد در خانواده‌های ترکیبی: مطالعه کیفی زندگی زنان با ازدواج مجدد	مصاحبه نیمه ساختار یافته: گزند	۵۲ زن ایرانی ازدواج مجدد بعد از طلاق	شش موضوع اصلی شناسایی شد: (الف) اثرات درون فردی (۱- از دست دادن میل جنسی، احساس ناکارآمدی جنسی، داشتن یک میل جنسی بالای غیرعادی، ترومای گذشته، نشخوار ذهنی در مورد همسر سابق، احساس گناه و خودسرزنی، تنفر از رابطه جنسی). (ب) اثرات بین فردی (خودافشایی در مورد گذشته، مقایسه همسر فعلی با قبلی، درک اهمیت رابطه جنسی در ازدواج). (ج) روابط جنسی مبتنی بر دل‌بستگی (نیاز به اطمینان و صمیمیت). (د) شروع جدید (کاهش میل و علاقه جنسی نسبت به ازدواج اول، احساس دست دوم بودن، محدود شدن حریم خصوصی). (ه) استرس مربوط به خانواده (حسادت بچه‌ها نسبت به مادر، در اولویت قرار نداشتن رابطه جنسی)

ردیف	نویسندگان	سال	عنوان	ابزار- نوع پژوهش	شرکت کنندگان	خلاصه نتایج
						و (و) مسائل مربوط به بارداری (نگرانی در باره بارداری ناخواسته، فشار بیرونی برای بچه دار شدن).
۱۰	کاظمی سهلوانی و همکاران	۱۴۰۱	واکاوی چگونگی مدیریت منابع مالی در خانواده های ناتنی	مصاحبه عمیق-گرند تئوری	۱۵ مرد با ازدواج مجدد بعد از طلاق	مضامین علی عبارت بودند از: انتظارات مالی تحمیلی، واریسی تخصیص منابع مالی، حمایت‌های مالی نامناسب، اعمال قدرت زنان، ناسازگاری اقتصادی نامطلوب، دغدغه‌های حقوقی پیشین، برچسب زنی منفعت طلبانه و ازدواج سودمحور.
۱۱	محمدی	۱۳۹۶	بررسی چالش‌های پیش‌روی زوج‌های دارای فرزند در ازدواج مجدد	مصاحبه نیمه ساختار یافته- پدیدارشناسی	۲۰ نفر (۱۰ مرد و ۱۰ زن) با ازدواج مجدد	ازدواج مجدد پدیده چندبعدی با ابعاد فردی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و خانوادگی با چالش‌های گوناگون است. تم‌های اصلی عبارت بودند از: عوامل انگیزشی (امید مجدد، حمایت عاطفی و حمایت عاطفی و والدینی برای فرزندان، فشارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ارتقای سلامت روانی)؛ ادراک مشکلات حضور فرزند(مشکلات رفتاری و سازگاری فرزندان، حضور فرزند به عنوان مانع، پذیرش یا عدم پذیرش ازدواج مجدد از جانب فرزند)؛ حضور بعد اقتصادی و مالی(اهمیت بعد اقتصادی و لزوم مدیریت مالی)؛ حضور ابعاد اجتماعی و فرهنگی(باورهای کارآمد و ناکارآمد اجتماعی و فرهنگی، دخالت اطرافیان)، تسهیل‌گری یا بازداری اجتماعی و ملزومات ازدواج مجدد (همبسته های تسهیل کننده و اهمیت رفتارهای مناسب و درک همسر).
۱۲	افراسیابی و خلجی	۱۴۰۱	تفسیر زنان مطلقه از ازدواج مجدد: مطالعه ای داده بنیاد	مصاحبه نیمه ساختار یافته- گرند تئوری	۲۶ زن مطلقه با ازدواج مجدد	تفسیر زنان از ازدواج مجدد در قالب مقوله‌های عاملیت فرزند، احساس ضعف و نیاز، تنگنای اجتماعی، طردگریزی، بهبود کیفیت زندگی و بهبودخواهی و بازیابی قابل بازمانی است.

۳-۳. نتایج کیفی

جدول ۲: مضامین ترکیبی از چالش‌های ازدواج مجدد پس از طلاق

مضامین اصلی	زیر مضامین	مفاهیم اولیه
	مسائل مربوط به خانواده	تعامل با خانواده (۱)، عدم حمایت و همراهی خانواده (۲، ۷)، تاثیر خانواده اصلی (۳)، ۴، ۸، رابطه با خانواده همسر (۸)، فشار و ابهام نقش در خانواده (۴)
	مسائل مربوط به افراد پیرامونی	دخالت اطرافیان (۱، ۶، ۷، ۱۱)، ارزیابی و قضاوت دیگران (۱، ۷)، طردگریزی (۱۲)

مضامین اصلی	زیر مضامین	مفاهیم اولیه
	مسائل مرتبط با ازدواج دوم	تعامل با همسر (۱)، پشیمانی از ازدواج دوم (۲)، مشکلات رابطه با همسر (۸) استرس خانواده جدید (۹)، احساس دست دوم بودن در رابطه (۹)، عدم آمادگی برای ازدواج دوم (۵، ۷)، تردید در تصمیم‌گیری برای ازدواج مجدد (۷)
	مسائل فرهنگی-اجتماعی	باورهای عرفی (۲، ۶، ۱۱)، جایگاه اجتماعی (۳، ۵، ۱۲)، هنجارهای فرهنگی (۴، ۵، ۱۱)، بازداری اجتماعی (۶)، مسائل دینی (۸)
	مسائل والدگری	مشکلات فرزندان (۶، ۱۱)، حضور فرزند و تاثیر آن بر روابط زوجی (۶، ۷، ۱۱، ۱۲، ۱۴)، نگرانی از نارضایتی فرزندان از ازدواج مجدد (۶، ۱۱)، چالشها و تعارضات فرزندپروری (۷، ۹)، چالشهای تربیتی فرزندان تنی-تانی (۷، ۸)، دغدغه بارداری (۹)
چالشهای فردی	مسائل مرتبط با ازدواج سابق	عوامل مرتبط با طلاق (۱)، نشخوار شکست قبلی (۲، ۳)، تداوم تاثیر زندگی ناموفق گذشته (۳، ۸)، مقایسه همسر سابق و فعلی (۸، ۹)، نشخوار ذهنی در مورد همسر سابق (۹)، خودمشغولی با گذشته (۹)، دغدغه‌های حقوقی پیشین (۱۰)
	نیازها و مسائل روانشناختی	خاطرات و دغدغه های جنسی (۹)، تنفر از رابطه جنسی (۹)، فقدان اولیت رابطه جنسی (۹)، احساس ضعف و نیاز (۱۲)، مشکلات روانی (۷)
	مسائل فردی	تلاش برای جبران (۳)، خصوصیات و شرایط فردی (۴، ۵، ۱۱)، نگرش و انتظارت نامعقول (۵، ۷)، نایمینی عاطفی (۵)، اعتیاد (۵)، احساس گناه و سرزنش خود (۹)، محدود شدن حریم خصوصی (۹)، ناهمخوانی اولویتها (۵)
	مسائل مالی	مشکلات اقتصادی (۲، ۳، ۵، ۶، ۱۱)، مدیریت مالی (۶، ۱۰)

جدول ۲ چالش‌های ازدواج مجدد بعد از طلاق را نشان می‌دهد. براساس نتایج تحلیل تماتیک، دو مضمون اصلی به دست آمد که هر یک از این مضامین شامل چندین زیر مضامین و مفاهیم اولیه می‌باشند. مضامین اصلی و حوزه‌های مورد پوشش آنها به قرار زیر است:

۳-۳-۱. چالش‌های بین فردی

زیر مضامین این مضمون اصلی عبارتند از: ۱-۱. مسائل مربوط به خانواده، ۲-۱. مسائل مربوط به افراد پیرامونی، ۳-۱. مسائل فرهنگی-اجتماعی، ۴-۱. مسائل مرتبط با ازدواج دوم، ۵-۱. مسائل والدگری.

۱. مسائل مربوط به خانواده

مسائل خانوادگی به مشکلاتی اشاره دارد که در ارتباط با نقش‌ها یا ساختار خانوادگی در ازدواج مجدد یا در ارتباط با خانواده اصلی هر یک از زوجین و یا در تعامل با خانواده همسر بروز می‌یابد. از جمله نمونه‌های این مشکلات می‌توان به مشکل در زمینه تعامل

با خانواده، عدم حمایت و همراهی خانواده، تاثیر یا دخالت خانواده اصلی، اختلاف با خانواده همسر، بهم ریختگی مرزها و فشار و ابهام نقش در خانواده جدید اشاره کرد.

۲. مسائل مربوط به افراد پیرامونی

منظور از افراد پیرامونی در این پژوهش کلیه افراد حاضر در محیط خانوادگی، اجتماعی و شغلی فرد همچون خویشاوندان، دوستان یا همکاران هستند که با استفاده از رفتارهایی مثل دخالت در زندگی زوجین تازه ازدواج کرده، پیش‌داوری یا قضاوت در مورد زندگی یا خود آنها و همچنین از طریق اجتناب یا طرد این زوجین سبب ایجاد مشکل در زندگی آنها می‌شوند.

۳. مسائل فرهنگی-اجتماعی

مسائل فرهنگی-اجتماعی بیانگر چالش‌هایی است که افراد با ازدواج مجدد در ارتباط با هنجارها، باورها و قوانین فرهنگی و اجتماعی مرتبط با بافت زندگی خود تجربه می‌کنند که می‌تواند به صورت چالش‌هایی همچون تعارض ارزش‌های زوجین با باورهای عرفی یا دینی، موانع و محدودیت‌های اجتماعی مثل عدم حمایت اجتماعی از ازدواج جدید یا برچسب‌زنی به ازدواج جدید، از دست دادن روابط اجتماعی سابق و دغدغه برقراری روابط اجتماعی جدید و تفاوت‌های فرهنگی یا اعتقادی بین زوجین یا خانواده‌های آنها بروز نماید.

۴. مسائل مرتبط با ازدواج دوم

مسائل مرتبط با ازدواج دوم بیشتر به چالش‌هایی اشاره دارد که از رابطه زناشویی جدید ناشی می‌شود. این مسائل می‌تواند به صورت مشکل در تعامل و تعارض با همسر، پشیمانی از ازدواج دوم، استرس خانواده جدید، احساس دست دوم بودن در رابطه جدید یا عدم آمادگی برای ازدواج دوم و تردید در تصمیم‌گیری برای ازدواج مجدد جلوه‌گر شود.

۵. مسائل والدگری

این مقوله اشاره به چالش‌هایی دارد که افراد بعد از ازدواج مجدد در زمینه رابطه با فرزندان تجربه می‌کنند که شامل مواردی همچون مشکلات تربیت فرزندان، حضور فرزند از ازدواج قبلی و تاثیر آن بر روابط زناشویی زوجین، نگرانی از نارضایتی فرزندان از ازدواج مجدد والدین، چالشها و تعارضات فرزندپروری، بروز تعارض بین فرزندان تنی با ناتنی یا بروز تعارض بین والدین با فرزندان تنی و ناتنی و در نهایت نگرانی در مورد فرزندآوری جدید است.

۳-۳-۲. چالش‌های فردی

منظور از چالش‌های فردی در این مطالعه عوامل پایدار و با ثبات درونی است که ناشی از رفتار، افکار و ادراکات و هیجانات خود شخص است و تحت تاثیر عوامل بیرونی شکل نگرفته است. زیر مضامین این مضمون اصلی عبارتند از: ۱-۲. نیازها و مسائل روان‌شناختی، ۲-۲. مسائل مرتبط با ازدواج سابق، ۳-۲. مسائل فردی و ۴-۲. مسائل مالی.

۱- نیازها و مسائل روان‌شناختی

منظور از چالش‌های مربوط به نیازها و مسائل روان‌شناختی در این پژوهش، چالش‌هایی است که افراد بعد از ازدواج مجدد در حوزه عاطفی، روانی و جنسی تجربه می‌کنند که هر یک از حوزه‌ها می‌تواند عوامل متعددی همچون علائم بالینی، سبک دلبستگی ناایمن و غیره را دربر بگیرد.

۲- مسائل مرتبط با ازدواج سابق

چالش‌های شناسایی شده در این زمینه شامل مسائل مربوط به ازدواج اول است که همچنان بر زندگی جدید بعد از طلاق تاثیر می‌گذارد. این چالش‌ها بیشتر در قالب مواردی همچون نشخوار شکست قبلی، تداوم تاثیر زندگی ناموفق گذشته، مقایسه همسر سابق و فعلی، نشخوار ذهنی در مورد همسر سابق، خودمشغولی با گذشته و دغدغه‌های حقوقی پیشین نمود پیدا می‌کند.

۳- مسائل فردی

چالش‌های مرتبط با مسائل فردی شامل ویژگی‌های مختلف شخصی مانند ویژگی‌های جمعیت شناختی همچون سن و خصوصیات ظاهری؛ ویژگی‌های شناختی همچون انتظارات، اولویت‌ها و نگرش‌های فردی و ویژگی‌های رفتاری همچون رفتارهای اعتیادی و غیره می‌باشد.

۴- مسائل مالی

مسائل مالی نیز به چالش‌هایی اشاره دارد که افراد بعد از ازدواج مجدد در زمینه اقتصادی با آنها مواجه می‌شوند که می‌تواند به صورت مسائل مالی پیچیده مرتبط با نفقه یا مهریه ازدواج سابق، کمک هزینه فرزندان ازدواج سابق و فعلی و یا مدیریت منابع مالی موجود بین زوجین بروز نماید.

از یافته‌های جانبی جالب توجه این بخش این بود که مقوله‌ها یا چالش‌های شناسایی شده در زمینه عوامل مرتبط با محیط و زمینه در مقایسه با مقوله‌ها و چالش‌های شناسایی شده مرتبط با فرد بیشتر بود. این یافته جانبی و در عین حال بسیار مهم نشان می‌دهد که ازدواج مجدد بیش از آنکه تحت تاثیر عوامل فردی به چالش کشیده شود تحت تاثیر منفی وقایع و شرایط زمینه‌ای و محیطی قرار می‌گیرد. به طوری که این یافته با نتایج بررسی محققان دیگر همسو است که نشان داده‌اند افراد با ازدواج مجدد مشکلات زندگی خود را به عوامل خارج از رابطه مربوط می‌دانند در حالی که افراد با ازدواج اول مشکلات زندگی را به عوامل شخصی و بین فردی مربوط می‌دانند (پاسلی و همکاران، ۱۹۹۴).

۴. بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش مطالعه فراترکیب کیفی چالش‌ها و مسائل ازدواج مجدد پس از طلاق در ایران بود. نتایج حاصل از بررسی مطالعات کیفی انجام شده در ایران در زمینه چالش‌های ازدواج مجدد بعد از طلاق در دو مضمون کلی و ۹ مقوله جای گرفتند. مقوله‌ها شامل مسائل مربوط به خانواده، مسائل مربوط به افراد پیرامونی، مسائل مرتبط با ازدواج دوم، مسائل فرهنگی-اجتماعی، مسائل مرتبط با ازدواج سابق، مسائل والدگری، نیازها و مسائل روان‌شناختی، مسائل فردی و مسائل مالی بودند.

یافته‌های پژوهش حاضر هم در حالت کلی و هم در ارتباط با هر یک از مقوله‌های شناسایی شده با نتایج پژوهش‌ها و نظریه‌های موجود همسو می‌باشد. برای مثال در حالت کلی نتیجه این پژوهش با نتیجه مطالعه هیگنز (۲۰۰۷) همسو است که نشان داد رایج‌ترین مشکلات افراد با ازدواج مجدد بعد از طلاق عبارتند از: انتظارات غیر واقعی، چالش‌های مالی، مسائل ناتنی، تأثیرات فرزندخوانده (فرزند نامرغوب) بر صمیمیت زناشویی، و تعاملات فعلی با همسر قبلی. همچنین، یکل و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی که به بررسی کیفیت ازدواج مجدد پس از طلاق پرداختند، به این نتیجه رسیدند که ناهمخوانی اولویت‌ها به عنوان مقوله محوری،

تعیین‌کننده کیفیت ازدواج مجدد است. آنها خاطر نشان ساختند که شدت این ناهمخوانی تحت تأثیر عوامل فردی، عوامل بافتی و عوامل مداخله‌گر مربوط به ازدواج قبلی قرار داشت. [رمضانی \(۱۳۹۵\)](#) در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که پنج دسته از عوامل بر روی کیفیت زناشویی این افراد در ازدواج مجدد تأثیرگذار هستند. این عوامل عبارت بودند از: خانواده، احساس شکست و تلاش برای جبران، وضعیت اقتصادی و جایگاه اجتماعی، به کارگیری قواعد زندگی زناشویی (ارتقای مهارت‌ها) و تأثیر زندگی زناشویی قبلی بر زندگی زناشویی فعلی. [مک کارتی و گینزبرگ \(۲۰۰۷\)](#) در بررسی چالش‌ها و خطرات ازدواج‌های دوم نشان دادند که مهمترین چالش‌ها عبارتند از: فرزندان، ساختار خانواده ناتنی، رابطه با همسر سابق، باورها و انتظارات متأثر از ازدواج اول، افکار چه می‌شد اگر... مقایسه ازدواج اول و دوم. همچنین، [فالک و لارسون \(۲۰۰۷\)](#) در پژوهشی نشان دادند که عوامل زمینه‌ای تأثیرگذار بر ازدواج مجدد عبارتند از: وجود فرزندان ناتنی، پیچیدگی خانواده، مسائل مالی و کاهش حمایت اجتماعی از طرف خانواده و دوستان.

الف-چالش‌های بین فردی

در ارتباط با مقوله‌های شناسایی شده، یکی از چالش‌های شناسایی شده ازدواج مجدد که موفقیت و ثبات آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد، **مسائل مربوط به خانواده اصلی** بود. خانواده‌های اصلی به‌عنوان یک منبع حمایتی در کیفیت ازدواج مجدد نقش دارند. رابطه مثبت یا منفی با خانواده‌های اصلی به‌طور مستقیم بر رابطه زوجی تأثیر می‌گذارد. یکی از تأثیرات خانواده اصلی در ازدواج دوم شکل‌دهی انتظارات افراد در مورد ازدواج است ([یکله و همکاران، ۱۳۹۷](#)). [ناکس و زاسمن \(۲۰۰۱\)](#) هم راستا با یافته این پژوهش نشان دادند که کمبود حمایت از سوی دوستان و خانواده‌ها و یا سازگاری کم با خانواده و اطرافیان جدید، با کاهش رضایت از ازدواج مجدد مرتبط است. این در حالی است که برخی از نویسندگان نشان داده‌اند که حمایت درون خانواده یا خانواده هسته‌ای، حمایت خانواده بزرگ یا خانواده گسترده، حمایت دوستان، مذهب، ارتباط آشکار بین اعضای خانواده و امنیت شغلی و مالی از عوامل افزایش تاب‌آوری در ازدواج مجدد است ([گریف و وان در مرو، ۲۰۰۴](#)). برخی از محققان معتقدند که مقدم بودن جایگاه خانواده همسر بر رابطه زوجی و دخالت‌های آنها در مسائل ازدواج فرزندان که ریشه در فرهنگ جمع‌گرای جامعه ایرانی دارد، باعث کاهش رضایتمندی و کیفیت ازدواج مجدد می‌گردد ([یکله و همکاران، ۱۳۹۷](#)).

چالش دیگر شناسایی شده **مسائل مربوط به افراد پیرامونی** بود. این مقوله یکی از مواردی است که همزمان با طلاق افراد شروع می‌شود و نه تنها در کیفیت انتخاب این افراد برای ازدواج مجدد تأثیر می‌گذارد بلکه بعد از ازدواج مجدد نیز می‌تواند کیفیت زندگی زناشویی آنها را تحت تأثیر منفی خود قرار دهد. بنابر نتایج مطالعات بومی در ایران افراد مطلقه و به ویژه زنان پس از طلاق از سوی دیگران و اطرافیان سرزنش و قضاوت می‌شوند که این امر ضمن آزار روانی این افراد می‌تواند در تصمیم‌گیری عجولانه آنها برای ازدواج مجدد نقش داشته باشد. زیرا آنها بعد از طلاق با احساس طرد شدگی، سردی و سرزنش بیشتری از سوی اطرافیان نزدیک روبه‌رو هستند ([نوابی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۶](#)).

یکی از چالش‌های ازدواج مجدد بعد از طلاق مربوط به **مسائل فرهنگی و اجتماعی** است. ازدواج مجدد با توجه به ساختار متفاوت با ازدواج‌های عادی دارای چالش‌های گوناگونی است که حضور فرزندان وجود این چالش‌ها را پیچیده‌تر می‌کند. با توجه به جنسیت و فرهنگ ممکن است هرکدام از زوجین تجارب متفاوتی از چالش‌های ازدواج مجدد داشته باشند ([اندرسون و گرین، ۵](#)).

1. McCarthy & Ginsberg
2. Falke & Larson
3. Knox & Zusman
4. Greeff & Van Der Merwe
5. Anderson & Greene

۲۰۱۳). یکی از مشکلاتی که افراد با ازدواج مجدد تجربه می‌کنند و بر کیفیت زندگی زناشویی آنها موثر است. دامنه محدود شبکه اجتماعی این افراد و به دنبال آن حمایت اجتماعی کمتری است که این زوجین در مقایسه با ازدواج اول دارند (کیم، ۲۰۱۰). مسائل اعتقادی یکی از چالش‌های حوزه فرهنگی ازدواج مجدد پس از طلاق در جوامع ایرانی است. همسو با یافته حاضر مبنی بر اینکه مسائل اعتقادی یکی از چالش‌های ازدواج مجدد در ایران می‌باشد، یزدانی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی نشان دادند که در ازدواج‌های بعد از طلاق شبکه پیچیده‌ای از روابط ایجاد می‌شود. به طوری که حتی تأثیر روابط قبل از طلاق نیز بعد از ازدواج مجدد از بین نمی‌رود و آثار زندگی قبلی همچنان بر زندگی جدید تداوم می‌یابد. علاوه بر این، در جوامعی که دین و سنت نقش پرنگ‌تری دارد، تأثیر عوامل زمینه‌ای نیز بر ازدواج جدید بیشتر است. علاوه بر این، ایدر و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین اعتقادات مذهبی و داشتن فرزند از ازدواج قبلی با میزان رضایتمندی از ازدواج مجدد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هر چه اعتقادات مذهبی قوی‌تر باشد، میزان رضایتمندی از ازدواج مجدد افزایش می‌یابد و هر چه اعتقادات مذهبی کمتر شود، میزان رضایتمندی از ازدواج مجدد کاهش می‌یابد.

چالش دیگر شناسایی شده در این پژوهش **مسائل مرتبط با ازدواج دوم** بود. همسو با این زیر مضمون **مارتین-ازی و دووال-تسیولس**^۲ (۲۰۱۳) در پژوهشی که به بررسی تجارب زندگی زوجین با ازدواج مجدد در خانواده‌های ترکیبی پرداختند نشان داد که این زوجین در تصمیم‌گیری برای ازدواج با حالتی از احتیاط درگیر بودند، با توجه به مسئولیت‌های مختلف در خانواده احساس می‌کردند نیازهایشان در درجه دوم اهمیت قرار دارد، احساس خصومت نسبت به همسر سابق باعث ایجاد احساس درماندگی و ناتوانی در آنها می‌شد و سردرگمی نقش باعث ایجاد احساس درماندگی در آنها و احساس گناه در همسران آنها می‌شد. از نظر محققان یکی دیگر از مشکلات ازدواج مجدد بعد از طلاق این است که این افراد معمولاً به مقایسه ازدواج اول با ازدواج دوم می‌پردازند که این عامل می‌تواند بر کیفیت زندگی آنها اثر بگذارد (استوکس و واملر^۳، ۲۰۰۲). علاوه بر این، در سیستم خانواده ازدواج مجدد مجموعه پیچیده‌ای از پویایی‌ها وجود دارد که بین زن و شوهر، ناپدری و فرزندان مشکل ایجاد می‌کند (مارتین-ازی و دووال-تسیولس، ۲۰۱۳).

دو مفهوم مرتبط در درک خانواده، مفهوم مرز و نقش است. خانواده‌های با ازدواج مجدد از نظر هر دو مفهوم از خانواده‌های ازدواج اول متمایز است. در خانواده‌های با ازدواج اول مرزهای خانواده هسته‌ای نسبتاً به خوبی تعریف شده است. به طوری که ایجاد مرزهای روانی با توجه به اقتدار و محبت باعث تمرکز این نوع خانواده‌ها به درون خانواده می‌شود. در مقابل، در خانواده‌های ازدواج مجدد مرزها نفوذپذیرند و این خانواده‌ها فاقد چندین مورد از شرایط حفظ مرزی همچون فقدان محل سکونت مشترک والدین و فرزندان طبیعی و در نتیجه فقدان اقتدار والدینی و معیشت اقتصادی مشترک است که در خانواده‌های ازدواج اول وجود دارد. علاوه بر این، خانواده‌های ازدواج مجدد فاقد بسیاری از تجربه‌های مشترک خانوادگی، نمادها و تشریفات است که به حفظ مرزهای روانی خانواده کمک می‌کند (والکر و میسینجر^۴، ۱۹۷۹). همچنین در رابطه با نقش‌ها در خانواده، در ازدواج مجدد صرفاً هیچ نسخه مشخص و واضحی در رابطه با حقوق و تعهدات بین همسر جدید و فرزندان شریک زندگی وجود ندارد. همچنین در این خانواده‌ها نقش‌ها و تعهدات به همه متصدیان نقش اختصاص داده نمی‌شود. با توجه به عدم وجود نقش‌های تعریف‌شده اجتماعی متناسب با وضعیت خانواده ازدواج مجدد، شاید بهتر باشد که نقش همسر جدید و فرزندان همسر به تدریج نمایان شود (والکر و میسینجر، ۱۹۷۹).

1. Kim
2. Martin-Uzzi, M., & Duval-Tsioles
3. Stokes & Wampler
4. Walker & Messinger

چالش دیگری که افراد با ازدواج مجدد تجربه می‌کنند، مربوط به **مسائل والدگری** و یا حضور فرزندان ناتنی است (**مکانمی و همکاران، ۲۰۱۴**). ازدواج مجدد با حضور فرزندان از دوسوی مشکل‌ساز است. اول اینکه معمولاً فرزندان این گروه از زوجین، تعارض زیادی با یکدیگر دارند و توانایی‌شان در سازگاری و کنار آمدن با ازدواج دوباره والد خویش در سطح پایینی قرار دارد (**چیاپوری و ویسی، ۲۰۰۷**). این ناتوانی تنش روانی زیادی را بر آنها تحمیل کرده و نارضایتی آنها را از کلیت زندگی بالا می‌برد. از سوی دیگر معمولاً سازگاری و توافق زوجین با فرزندان یکدیگر و پذیرش شرایط موجود دشوار است و در این حوزه با مشکلات زیادی مواجه هستند (**محمدی، ۱۳۹۹**). یکی توافقاتی که بین نویسندگان در خصوص تاثیر وجود فرزند بر کیفیت ازدواج مجدد وجود دارد این است که آنها معتقدند اگر تولد فرزند بعد از ازدواج مجدد باشد، نه تنها تاثیر منفی بر روابط زوجین نمی‌گذارد بلکه باعث افزایش ثبات در روابط زناشویی آنها می‌شود. با این حال، وجود فرزند قبل از ازدواج مجدد می‌تواند موجب افزایش چالش و استرس در زندگی جدید شود (**کیم، ۲۰۱۰**).

ب- چالش‌های فردی

یکی از چالش‌های اصلی و مختص به ازدواج مجدد درگیری با **مسائل ازدواج سابق** است. همسو با این چالش شناسایی شده **برامپلت و موشر (۲۰۰۲)** نشان دادند که یکی از اصلی‌ترین مشکلات زنان و مردانی که ازدواج مجدد می‌کنند به رابطه زوجی و همچنین مسائل مربوط به زندگی قبلی آنها مربوط می‌شود. علاوه بر این، **گوتینگ^۳ (۱۹۸۲)** بر نیاز به حفظ مرزها تأکید می‌کند، زیرا همسر جدید باید تصمیم بگیرد که چگونه با همسر سابق خود ارتباط برقرار کند تا یک رابطه خوب والدینی با او به نفع فرزندان بیولوژیکی خود حفظ کند و در عین حال از او فاصله عاطفی را حفظ کند تا مانع ایجاد مشکلات با همسر جدید شود. محققان دیگر نشان داده‌اند که به دلیل تأثیر مستمر همسر سابق، خطری برای رضایت زناشویی زوجین وجود دارد. زندگی با روح ازدواج قبلی، فرد را از ورود کامل به یک رابطه جدید باز می‌دارد. به عبارتی دیگر، رابطه قبلی می‌تواند همچنان معنا داشته باشد و بر پاسخ‌ها در رابطه جدید تأثیر بگذارد (**شنلر، آردیتی و آردیتی، ۲۰۰۴**). **موسوی و همکاران (۲۰۱۹)** در پژوهشی که به منظور بررسی پویایی‌های جنسی زنان ایرانی با ازدواج مجدد انجام دادند، به این نکته اشاره کردند که از جمله چالش‌های ازدواج مجدد این زنان این بود که هنوز در مورد رابطه قبلی خود فکر می‌کردند و به ویژه در زمینه مسائل جنسی تحت تأثیر نحوه ارزیابی همسر قبلی‌شان از وضعیت بدنی‌شان قرار داشتند. در واقع، می‌توان گفت که ازدواج مجدد بدون در نظر گیری تجربه افراد در ازدواج قبلی و دوران طلاق، غیر قابل درک است. چون افراد با توجه به آنچه که در ازدواج قبلی تجربه کرده‌اند، عمل می‌کنند. بنابراین تمامی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت زناشویی تحت تاثیر زندگی زناشویی قبلی این افراد مشخص می‌شود (**رضانی، ۱۳۹۵**).

با توجه به اینکه **نیازها و مسائل روانشناختی** از چالش‌های ازدواج مجدد پس از طلاق می‌باشد، نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان داده است که ارضای نیازها یکی از عواملی است که باعث رضایتمندی از ازدواج مجدد می‌شود، این مقوله می‌تواند شامل ارضای نیاز امنیت، نیاز به خویشتن‌یابی و سایر نیازها باشد (**ایدر و همکاران، ۱۳۹۴**). یک نکته مهم در ازدواج مجدد این است که این خانواده‌ها به دنبال یک فقدان و شکست شکل می‌گیرند و افراد با ازدواج مجدد درصدد حل و درمان مشکلات ناشی از جدایی‌شان هستند و رفع نیازها و خواسته‌های خود را در اولویت قرار می‌دهند که ممکن است با انتظارات و اولویت‌های همسر همخوانی نداشته باشد. محققان نشان داده‌اند که اگر زنان و مردان متقاضی ازدواج نتوانند به نیازهای ارتباطی یکدیگر رسیدگی کنند و همکاری سازنده‌ای در ابعاد مختلف زندگی داشته باشند، انتظار اینکه زندگیشان با موفقیت همراه باشد واقع بینانه نیست (**یکله و همکاران،**

1. McNamee et al.
2. Chiappori & Weiss
3. Goetting
4. Schneller et al.

۱۳۹۷). مدیریت زندگی زناشویی، در صورتی ممکن است که فرد بر مهارت‌های زندگی همچون حل مساله و همدلی تسلط داشته باشد؛ در غیر این صورت در این زمینه دچار تنش و بدکارکردی شده و نمی‌تواند رابطه خویش را در سطح باکیفیتی حفظ کرده و تداوم ببخشد (واتکینس و والدرون^۱، ۲۰۱۷).

یکی دیگر از چالش‌های شناسایی شده در این پژوهش، **مسائل فردی** بود. در این زمینه **فوکس و شرینر^۲** (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان دادند که افراد ازدواج مجدد کرده ترس اضافی از انحلال زناشویی دارند، که همراه با وظایف پیچیده مرتبط با زندگی جدید، باعث ایجاد ناامنی‌های دلبستگی در آنها می‌شود. زنان و مردانی که ازدواج مجدد کرده‌اند، متأثر از احساس ارزشمندی پایین، ترس و اجتناب از تعارض و فقدان مهارت‌های ایجاد صمیمیت، معمولاً در رابطه خویش تنش بسیار بیشتری را در قیاس با سایر زوجین تجربه می‌کنند (برامیلت و موشر، ۲۰۰۲). **کلمن و گانونگ^۳** (۱۹۸۷) در پژوهشی نشان دادند که باورها یا انتظارات غیر واقعی به ویژه در ازدواج‌های مجدد که خانواده‌های ناتنی را تشکیل می‌دهند بسیار مهم هستند و می‌توانند منجر به ناامیدی و سرخوردگی شوند. محققان نشان داده‌اند که یکی از انتظارات غیرواقع بینانه زوجین در ازدواج مجدد انتظار فقط ما بودن است، انتظاری که در آن زوجین جدید انتظار دارند که گذشته خود را به طور کامل فراموش کنند و زمان و توجه خود را به طور کامل به همسر جدید و فرزندانش اختصاص دهند. در این سناریو، همسر و فرزندان قبلی به عنوان عوامل مزاحم دیده می‌شوند که باید در گذشته رها شوند (پارتو و پارتو^۴، ۲۰۰۱). علاوه بر این، ادبیات پژوهشی موجود نشان می‌دهد افرادی که ازدواج مجدد می‌کنند، روابط دوستی کمتری دارند، به ندرت به تعطیلات می‌روند، مهارت‌های ارتباطی در تعارض و مهارت‌های حل مسئله کمتری دارند (ویدیاستوتی، ۲۰۲۱).

در ارتباط با **چالش مالی** که افراد با ازدواج مجدد تجربه می‌کنند، **مسینجر^۵** (۱۹۷۶) مسائل مالی را عامل اصلی تعارض بین زوجین با ازدواج مجدد می‌داند. یکی از دلایل وجود مشکلات مالی بعد از ازدواج مجدد این است که معمولاً افراد بعد از طلاق قسمت بیشتری از سرمایه خود را از دست می‌دهند. در این بین زنان بعد از طلاق مشکلات مالی بیشتری را تجربه می‌کنند (هینگز، ۲۰۰۷). همانطور که در پژوهش حاضر نیز نشان داده شد، بسیاری از نویسندگان، امور مالی را به عنوان یکی از مشکل‌سازترین زمینه‌های سازگاری برای زوج‌های ازدواج مجدد شناسایی کرده‌اند. یکی از نمونه‌های این مشکل این است که برخی خانواده‌ها با تصمیم برای ترکیب منابع مالی خود یا جدا نگه داشتن آنها دست و پنجه نرم می‌کنند. اغلب زوج‌ها در این افسانه قرار می‌گیرند که میزان ادغام موفق در خانواده ناتنی را می‌توان با سطح یکپارچگی منابع اقتصادی اندازه‌گیری کرد. این منجر به باورهای نادرست و بالقوه مشکل ساز در مورد تلاش هر یک از زوجین برای پس انداز کردن می‌شود. گاهی اوقات تکرار راهبردهای مدیریت منابع مالی مربوط به زندگی قبلی در زندگی فعلی نیز سبب بروز مشکل در ازدواج دوم می‌شود. علاوه بر این، موضوع ادغام مالی که اغلب در هنگام ایجاد ازدواج مجدد مطرح می‌شود ممکن است چالش برانگیز باشد زیرا زوجین با ازدواج مجدد به مدیریت مستقلانه امور مالی خود بعد از طلاق عادت کرده‌اند که این با درخواست کاهش کنترل به دنبال ادغام منابع مالی دو طرف در تضاد است. فشارهای مالی قبلی (یعنی بدهی یا سایر تعهدات مالی مانند حمایت از فرزند) نیز ممکن است برای زوج تازه تشکیل شده مشکل ساز باشد (هینگز، ۲۰۰۷).

۱. Watkins & Waldron
 ۲. Fox & Shriner
 ۳. Coleman & Ganong
 ۴. Parrott & Parrott
 ۵. Messinger

محدود کردن ادبیات پژوهش به جوامع ایرانی که علی‌رغم افزایش قدرت نتیجه‌گیری در زمینه موضوع پژوهش به دلیل در نظر گرفتن بافت فرهنگی و اجتماعی حاکم بر جامعه ایرانی، تعمیم نتایج به سایر کشورها را با مشکل مواجه می‌کند. برای همین انجام پژوهشی دیگر که ادبیات پژوهشی را به صورت جهانی و جامع در نظر بگیرد توصیه می‌شود.

نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که علی‌رغم تاثیر هر دو عوامل عوامل فردی و عوامل بین‌فردی (زمینه‌ای)، بر کیفیت ازدواج مجدد پس از طلاق، عوامل محیطی مفاهیم و چالش‌های بیشتری را شامل می‌شود. بنابراین، با توجه به چالش‌های شناسایی شده در این پژوهش، برای پیشگیری از این چالش‌ها بهتر است در مشاوره‌های پیش از ازدواج برای این گروه آموزش‌ها و مداخلات فردی و گروهی با در نظر گرفتن هر یک از مقوله‌های شناسایی شده ارائه شود.

۵. ملاحظات اخلاقی

این پژوهش مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول در دانشگاه اصفهان است که با شناسه IR.UI.REC.1401.093 در کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه اصفهان تایید شده است. همچنین، این فراترکیب کیفی با کد (CRD42023391820) در سامانه ثبت بین‌المللی مطالعات مرور نظام مند ثبت و تایید شده است.

۶. حمایت مالی و تقدیر و تشکر

پژوهش حاضر با هزینه شخصی نویسندگان انجام شده است و تحت حمایت مالی سازمانی نبوده است. محققان بر خود لازم می‌دانند از تمام کسانی که در انجام این پژوهش کمک کردند قدردانی خود را اعلام کنند.

۷. تعارض منافع

هیچگونه تعارض منافی از سوی نویسندگان گزارش نشد.

منابع

- آسنجرانی، ف.، جزایری، ر.ا.، فاتحی زاده، م.، اعتمادی، ع.، و دومول، ی. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش سمینار بازسازی زندگی پس از طلاق فیشور بر سازگاری پس از طلاق و رضایت از زندگی در زنان مطلقه، *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۶(۲)، ۱۳-۵. <http://socialworkmag.ir/article-1-314-fa.html>
- افراسیابی، ح.، و خلجی پیربلوطی، م. (۱۴۰۱). تفسیر زنان طلاق‌گرفته از ازدواج مجدد: مطالعه‌ای داده‌بنیاد، *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۹(۱۹)، ۲۵۶-۲۳۹. <https://doi.org/10.22080/ssi.2022.23691.2011>
- ایدر، ن.ا.، حکمتی‌منش، م.، و حیدرآبادی، ا. (۱۳۹۴). عوامل اجتماعی و فرهنگی و جمعیتی مؤثر بر رضایتمندی از ازدواج مجدد زنان مطلقه در شهرستان اهواز. *مطالعات علوم اجتماعی ایران*، ۱۳(۲)، ۱۸-۱. <https://sanad.iau.ir/journal/aukh/Article/528038?jid=528038&lang=en>
- ثمری صفا، ج.، زارعی، ا.، نجاریوریان، س.، و محمدی، ک. (۱۴۰۲). چالش‌ها و مشکلات زوجین در ازدواج مجدد و راهبردهای مقابله‌ای زوجین موفق؛ یک پژوهش کیفی. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۴(۵۳)، ۹۲-۳۵. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2022.67938.2943>
- رضانانی، ف. (۱۳۹۵). *شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت زناشویی در ازدواج مجدد، پس از طلاق: یک مطالعه کیفی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e196cdcf4ee0b1d7c8f852ab68463a48>
- قوی پنجه، ف. (۱۳۹۶). *تجربه ازدواج مجدد در میان زنان مطلقه شهر شیراز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی. دانشگاه یزد. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/d7d922c7d5eb117bba02036758fd40a1>
- کاظمی سهلوانی، م.، علی‌مندگاری، م.، و روحانی، ع. (۱۴۰۱). واکاوی چگونگی مدیریت منابع مالی در خانواده‌های ناتنی، یک نظریه‌ی زمینه‌ای. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۹(۱۹)، ۱۵۸-۱۳۱. <https://doi.org/10.22080/ssi.2022.23330.1992>

- کاظمی سهلوانی، م.، علی مندگاری، م.، و روحانی، ع. (۱۴۰۰). کارکرد زدایی ناشی از فشار نقش: واکاوی چالش‌های ارتباطی مردان والد ناتنی با فرزند ناتنی، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۴)، ۴۳-۶۸. <https://doi.org/10.22108/srsp.2022.132467.1772>
- محمدی، ر.، و محمدی، ز. (۱۳۹۸). چالش‌های ازدواج مجدد زنان با حضور فرزند: پژوهشی کیفی. زن در توسعه و سیاست، ۱۷(۱)، ۹۷-۱۱۹. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2019.275723.1007586>
- محمدی، ز. (۱۳۹۶). بررسی چالش‌های پیش‌روی زوج‌های دارای فرزند در ازدواج مجدد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی. دانشگاه علامه طباطبائی تهران. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/3c9759114d130e17119a2279b471dc11>
- محمدی، ز. (۱۳۹۹). مطالعه‌ی جامعه‌شناختی مسائل مرتبط با ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار. فصلنامه زن و جامعه. ۱۱(۲)، ۲۷۸-۲۵۶. <https://dori.net/dor/20.1001.1.20088566.1399.11.42.13.9>
- ناصری، ع.، و یزدخواستی، ب. (۱۳۹۸). بررسی عوامل جامعه‌شناختی مرتبط با عدم ازدواج مجدد زنان فاقد همسر (مورد مطالعه زنان سرپرست خانوار کرمانشاه). فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۴(۱)، ۶۰-۳۱. <https://dori.net/dor/20.1001.1.25383205.1398.14.1.2.6>
- نوابی نژاد، ش.، محمدی، ر.، کریمی، ی.، و فلاح، ع. (۱۳۹۶). معنای طلاق از دیدگاه فرد مطلقه: یک مطالعه کیفی پدیدارشناسانه. فصلنامه زن و جامعه، ۱۱(۳)، ۹۳-۱۱۶. <https://dori.net/dor/20.1001.1.20088566.1396.8.31.6.9>
- یزدانی، ع. (۱۳۹۹). واکاوی تجارب و ساخت ابزار کیفیت زندگی خانواده‌های تشکیل شده پس از طلاق. پایان‌نامه دکتری مددکاری اجتماعی، دانشکده سلامت اجتماعی. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e15687338db43d36f3a8c6722bf801d5>
- یکله، م.، محسن‌زاده، ف.، و زهراکار، ک. (۱۳۹۷). مطالعه کیفیت ازدواج مجدد پس از طلاق (رویکرد داده بنیاد). فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۷(۳)، ۳۱-۱۷. <http://socialworkmag.ir/article-1-442-en.html>

References

- Afrasiabi, H., & Khalaji Pirbalooti, M. (2022). A Study of the Constructions of Remarriage by Divorced Woman Taking a Grounded Theory Approach. *Biquarterly Journal of Sociology of Social Institutions*, 9(19), 239-256. <https://doi.org/10.22080/ssi.2022.23691.2011> (in Persian)
- Amato, P. R., & James, S. (2010). Divorce in Europe and the United States: Commonalities and differences across nations. *Family Science*, 1(1), 2-13. <https://doi.org/10.1080/19424620903381583>
- Anderson, E. R., & Greene, S. M. (2013). Beyond divorce: Research on children in repartnered and remarried families. *Family Court Review*, 51(1), 119-130. <https://doi.org/10.1111/fcre.12013>
- Asanjarani, F., Jazayeri, R., Fatehizade, M., Etemadi, O., & De Mol, J. (2017). Effectiveness of Fisher's rebuilding after divorce seminar on post-divorce adjustment and satisfaction with life in divorced women. *Quarterly Journal of Social Work*, 6(2), 05-13. <http://socialworkmag.ir/article-1-314-fa.html> (in Persian)
- Ayadi, N., Fatehizade, M., Zare, K., & Ebrahimi, H. (2022). Comparing Attitudes toward Marriage and Spouse Selection Criteria among People on the Verge of First Marriage and Remarriage. *International Journal of Behavioral Sciences*, 16(1), 17-22. https://www.behavsci.ir/article_150373.html
- Ayadi, N., Ranjbar, M., Kasirloo, Y., & Zarein, F. (2021). Prediction of Pessimistic Attitude towards Remarriage based on Insecure Attachment Style and Fear of Intimacy in Divorced Women. *International Journal of Psychology (IPA)*, 15(1), 205-224. <http://dori.net/dor/20.1001.1.20081251.2021.15.1.9.8>
- Bowen, M. (1966). The use of family theory in clinical practice. *Comprehensive Psychiatry*, 7(5), 345-374. [https://doi.org/10.1016/S0010-440X\(66\)80065-2](https://doi.org/10.1016/S0010-440X(66)80065-2)
- Bramlett, M. D., & Mosher, W. D. (2002). Cohabitation, marriage, divorce, and remarriage in the United States. *National Center for Health Statistics, Vital Health Statistics*, 23(22), 1-10. <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/6522>
- Chiappori, P. A., & Weiss, Y. (2007). Divorce, Remarriage, and Child Support. *Journal of Labor Economics*, 25(1), 37-74. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/508731>
- Coleman, M., & Ganong, L. (1987). Marital conflict in stepfamilies: Effects on children. *Youth & Society*, 19(2), 151-172. <https://doi.org/10.1177/0044118X87019002004>

- Dupuis, S. B. (2007). Examining remarriage: A look at issues affecting remarried couples and the implications towards therapeutic techniques. *Journal of Divorce & Remarriage*, 48(1-2), 91-104. https://doi.org/10.1300/J087v48n01_05
- Eidar, N. A., Hekmati Manesh, M., Hyderabadi, A. (2014). Social, cultural and demographic factors affecting satisfaction with remarriage of divorced women in Ahvaz city. *Journal of Socio-Cultural Changes*, 13(2), 1-18. https://journal.khalkhal.iau.ir/article_528038.html?lang=en (In Persian)
- Faber, A. J. (2004). Examining remarried couples through a Bowenian family systems lens. *Journal of Divorce & Remarriage*, 40(3-4), 121-133. https://doi.org/10.1300/J087v40n03_08
- Falke, S. I., & Larson, J. H. (2007). Premarital predictors of remarital quality: Implications for clinicians. *Contemporary family therapy*, 29, 9-23. <http://dx.doi.org/10.1007/s10591-007-9024-4>
- Fox, W. E., & Shriner, M. (2014). Remarried couples in premarital education: Does the content match participant needs? *Journal of Divorce & Remarriage*, 55(4), 276-299. <https://doi.org/10.1080/10502556.2014.901841>
- Ghavi Panjeh, f. (2016). The experience of remarriage among divorced women in Shiraz, *Master's thesis in Demography*, Faculty of Social Sciences. Yazd University. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/d7d922c7d5eb117bba02036758fd40a1>. (In Persian)
- Goetting, A. (1982). The six stations of remarriage: Developmental tasks of remarriage after divorce. *Family Relations*, 213-222. <https://www.jstor.org/stable/584400>
- Greeff, A. P., & Van Der Merwe, S. (2004). Variables associated with resilience in divorced families. *Social indicators research*, 68(1), 59-75. <https://link.springer.com/article/10.1023/B:SOCI.0000025569.95499.b5>
- Higgins, D. J. (2007). *The Development of the Remarital Assessment Questionnaire for Divorced Persons (RAQ-D)*. Brigham Young University. <https://scholarsarchive.byu.edu/etd/1335/>
- Jaberi, S., Etemadi, O., Fatehizade, M., & Rabbani Khorasgani, A. (2021). Discovering of the divorce process in Iranian men initiator: A qualitative study. *Journal of Divorce & Remarriage*, 62(2), 83-103. <https://doi.org/10.1080/10502556.2020.1833294>
- Kazemi Sahlavani, M., Alimondegari, M., & Ali Ruhani, A. (2022). An Analysis of How Financial Resources Are Managed in Stepfamilies Taking A Grounded Theory Approach. *Biquarterly Journal of Sociology of Social Institutions*, 9(19), 131-158. <https://doi.org/10.22080/ssi.2022.23330.1992> (In Persian)
- Kazemi Sahlavani, M., Alimondegari, M., & Ruhani, A. (2021). Dysfunctionality Caused by Role Strain: An Analysis of Parenting Men's Communication Challenges with Adopted Children. *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 10(4), 43-68. <https://doi.org/10.22108/srspi.2022.132467.1772> (In Persian)
- Kim, H. (2010). Exploratory study on the factors affecting marital satisfaction among remarried Korean couples. *Families in Society*, 91(2), 193-200. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.3977>
- Knox, D., & Zusman, M. E. (2001). Marrying a Man with "Baggage" Implications for Second Wives. *Journal of Divorce & Remarriage*, 35(3-4), 67-79. https://doi.org/10.1300/J087v35n03_04
- Li, S., Kubzansky, L. D., & VanderWeele, T. J. (2018). Religious service attendance, divorce, and remarriage among U.S. nurses in mid and late life. *PLoS ONE*, 13(12), 1_10 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207778>
- Li, X., Jiang, Q., Cheng, X., & Ge, T. (2023). Remarriage after Divorce and Health in Later Life: Findings From CHARLS in China. *Journal of Family Issues*, 44(2), 560-582. <https://doi.org/10.1177/0192513X211054464>
- Martin-Uzzi, M., & Duval-Tsioles, D. (2013). The experience of remarried couples in blended families. *Journal of Divorce & Remarriage*, 54(1), 43-57. <https://doi.org/10.1080/10502556.2012.743828>
- McCarthy, B. W., & Ginsberg, R. L. (2007). Second marriages: Challenges and risks. *The Family Journal*, 15(2), 119-123. <https://doi.org/10.1177/10664807062978467>
- McNamee, C. B., Amato, P., & King, V. (2014). Nonresident Father Involvement with Children and Divorced Women's Likelihood of Remarriage. *Journal of Marriage and Family*, 76(4), 862-874. <https://doi.org/10.1111/jomf.12118>
- Messinger, L. (1976). Remarriage between divorced people with children from previous marriages: A proposal for preparation for remarriage. *Journal of Marital and Family Therapy*, 2(2), 193-200. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1976.tb00411.x>

- Mirecki, R. M., Chou, J. L., Elliott, M., & Schneider, C. M. (2013). What factors influence marital satisfaction? Differences between first and second marriages. *Journal of Divorce & Remarriage*, 54(1), 78-93. <https://doi.org/10.1080/10502556.2012.743831>
- Mohammadi, R., & Mohammadi, Z. (2019). Challenges for Remarriage of Women with Children: A Qualitative Study. *Woman in Development & Politics*, 17(1), 97-119. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2019.275723.1007586> (In Persian)
- Mohammadi, Z. (2016). Examining the challenges faced by couples with children in remarriage. *Family Counseling Master's Thesis*. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Allameh Tabatabai University of Tehran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/3c9759114d130e17119a2279b471dc11> (In Persian)
- Mohammadi, Z. (2020). Sociological study of issues related to remarriage Female-headed households. *Quarterly Journal of Women and Society*, 11(42), 256-278. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088566.1399.11.42.13.9> (In Persian)
- Musavi, S., Fatehizade, M., & Jazayeri, R. (2019). Sexual Dynamics of Iranian Remarried Women in Blended Families: A Qualitative Study on Remarried Women's Life. *Journal of Divorce & Remarriage*, 60(5), 333-345. <https://doi.org/10.1080/10502556.2018.1488122>
- Naseri, E., & Yazdkhasti, B. (2019). Sociological factors related to the lack of remarriage of widows (case study: sponsored women in Sanandaj). *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 14(1), 31-60. https://qjds.scu.ac.ir/article_15265.html?lang=en (In Persian)
- Navabi Nejad, S., Mohammadi, R., Karimi, Y., & Fallah, E. (2017). Divorce means for divorced person perspective: A phenomenological qualitative study. *Quarterly Journal of Women and Society*, 8(31), 93-116. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088566.1396.8.31.6.9> (In Persian)
- Nozawa, S. (2015). Remarriage and stepfamilies. *The Routledge handbook of families in Asia*, 345-358. <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315881706.ch23>
- Papernow, P. L. (2013). *Surviving and thriving in stepfamily relationships: What works and what doesn't*. Routledge. <https://www.amazon.com/Surviving-Thriving-Stepfamily-Relationships-Doesnt/dp/0415894387>
- Parrott, L., & Parrott, L. L. (2001). *Saving your second marriage before it starts: Nine questions to ask before (and after) you remarry*. Zondervan. <https://www.amazon.com/Saving-Second-Marriage-Before-Starts/dp/0310244544>
- Pasley, K., Koch, M. G., & Ihinger-Tallman, M. (1994). Problems in remarriage: An exploratory study of intact and terminated relationships. *Journal of Divorce & Remarriage*, 20(1-2), 63-83. https://doi.org/10.1300/J087v20n01_04
- Ramezani, F. (2015). Identifying factors affecting marital quality in remarriage after divorce: a qualitative study. *Master's thesis in family counseling*, Faculty of Behavioral Sciences and Mental Health. University of Rehabilitation Sciences and Social Welfare. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e196cdf4ee0b1d7c8f852ab68463a48> (In Persian)
- Russell, P. (2019). Re-tying the Knot? Remarriage and Divorce by Consent in mid-Victorian England. *American Journal of Legal History*, 59(2), 257-285. <https://doi.org/10.1093/ajlh/njz009>
- Saint-Jacques, M. C., Robitaille, C., Godbout, É., Parent, C., Drapeau, S., & Gagne, M. H. (2011). The processes distinguishing stable from unstable stepfamily couples: A qualitative analysis. *Family relations*, 60(5), 545-561. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2011.00668.x>
- Samari Safa, J., Zarei, E., Najarpourian, S., & Mohamadi, K. (2023). Challenges and problems of remarriage couples and coping strategies of successful couples; A qualitative research. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 14(53), 35-92. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2022.67938.2943> (In Persian)
- Schneller, D. P., Arditti, J. A., & Arditti, J. A. (2004). After the breakup: Interpreting divorce and rethinking intimacy. *Journal of Divorce & Remarriage*, 42(1-2), 1-37. https://doi.org/10.1300/J087v42n01_01
- Stokes, S. B., & Wampler, R. S. (2002). Remarried clients seeking marital therapy as compared to those seeking family therapy: Differences in levels of psychological and marital distress. *Journal of Divorce & Remarriage*, 38(1-2), 91-107. https://doi.org/10.1300/J087v38n01_05

- Thomas, J., & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC medical research methodology*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>
- Tong, A., Flemming, K., McInnes, E., Oliver, S., & Craig, J. (2012). Enhancing transparency in reporting the synthesis of qualitative research: ENTREQ. *BMC medical research methodology*, 12(1), 1-8. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-12-181>
- Walker, K. N., & Messinger, L. (1979). Remarriage after divorce: Dissolution and reconstruction of family boundaries. *Family Process*, 18(2), 185-192. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1979.00185.x>
- Watkins, N. K., & Waldron, M. (2017). Timing of Remarriage among Divorced and Widowed Parents. *Journal of Divorce & Remarriage*, 58(4), 244-262. <https://doi.org/10.1080/10502556.2017.1299456>
- Widiastuti, D. (2021). Marital Satisfaction in Individuals Who Remarry After Divorce. In *International Conference on Psychological Studies (ICPSYCHE 2020)* (pp. 131-137). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210423.019>
- Yazdani, A. (2019). Analyzing the experiences and creating a quality of life tool for families formed after divorce. *Social work doctoral dissertation*, Faculty of Social Health. University of Rehabilitation Sciences and Social Welfare. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e15687338db43d36f3a8c6722bf801d5> (In Persian)
- Yazdani, A., Mousavi, M., Alipour, F., & Rafiey, H. (2021). Reconfiguration of relationships during the process of remarriage after divorce. A qualitative study in Iran. *Journal of Medicine and Life*, 14(2), 198. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8169131/>
- Yekleh, M., Mohsenzade, F., & Zahrakar, K. (2018). Study of Quality of Remarriage After Divorce Grounded Theory Method. *Quarterly Journal of Social Work*, 7(3), 17-31. <http://socialworkmag.ir/article-1-442-en.html> (In Persian)